

СУДОВА ПРАКТИКА ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНІ ТА ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Результати аналізу даних
за 2024-2025 роки

Єдиний державний реєстр судових рішень

Головна Законодавство Контакти Правила Допомога Повний доступ

Пошук за контекстом
Введіть фрагмент тексту судового рішення

Інстанція

ПІБ судді

Судове рішення

Реєстраційний № рішення

Період ухвалення (постановлення) з по

Період надходження з по

Форма судового рішення

Судова справа

Форма судочинства

Категорія справи

Справа №

Статуси сторін судового процесу

В МЕЖАХ ЦЬОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОАНАЛІЗОВАНО:

578
вироків

за частинами 2-5 статті 191, статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368, 368-3, 368-4, 368-5, 369, 369-2, 410 КК України, а також статтями 366-2 і 366-3 КК України

(із 4 651 тих, що є в ЄДРСР за статтями КК України про корупційні та пов'язані з корупцією к.п., із них 3 167 або 68,1 % – це вирoki за ст. 369 КК України)

12,4% вироків, ухвалених протягом 2024-2025 років

288
ухвал

про звільнення від кримінальної відповідальності (відповідно, із 1 308 таких ухвал, із них 884 або 67,6 % – ухвали за ст. 191 КК)

22% ухвал, постановлених за зазначеними статтями протягом 2024-2025 років

В МЕЖАХ ЦЬОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОАНАЛІЗОВАНО:

Із проаналізованих 578 вироків

272 вироків на підставі угод

з них 1 вирок – за угодою з потерпілим за ст. 364-1 КК

47,1%

Найчастіше вирокі на підставі угод ухвалювались у справах про к.п., передбачені статтями:

ст. **365-2** КК України - **80%***

ст. **364** КК України - **61,0%**

ст. **368-3** КК України - **60%**

ст. **191** КК України - **57,5%**

ст. **368** КК України - **56,3%**

найменше – ст. **366-2** КК України - **25,0%**

за ст. **410** КК України таких вироків **не було**

*від кількості обвинувальних вироків

**ВІД 2 МІСЯЦІВ
ДО 3 РОКІВ**

У середньому строк розгляду в суді I інстанції з ухваленням вироків становить **від 2 місяців** за ст. 366-3 КК України до **3 років** за ст. 368, ст. 368-3, ст. 368-4 КК України.

8 місяців НА ПІДСТАВІ УГОД

справи, в яких ухвалювались обвинувальні вирoki **на підставі угод**, розглядались *набагато швидше*, ніж інші, – у середньому **8 місяців**.

справи з ухваленням **ОБВИНУВАЛЬНИХ** вироків в загальному порядку – **2 роки 4** місяці

справи з ухваленням **ВИПРАВДУВАЛЬНИХ** вироків – **2 роки 10** місяців

справи з постановленням ухвал про **ЗАКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ** – **3 роки 3** місяці

Водночас **ОКРЕМІ ВИРОКИ** чи ухвали **ПРО ЗАКРИТТЯ** кримінального провадження приймалися

- або надзвичайно швидко - **наступного дня** після надходження провадження до суду
- чи у строк **від 2 до 12 днів**,
- або, навпаки, дуже довго – **до 12 років**.

Суди активно використовують право **визнати недоцільним дослідження доказів** щодо тих обставин, які ніким не оспорюються, з урахуванням ч. 3 ст. 349 КПК

особливо в деяких категоріях справ, наприклад, у вироках:

- за ст. **191** КК України – у **13** із **31** вироку,
- за ст. **369-2** КК України – у **38** із **41**,
- за ст. **410** КК України – у **4** із **4**.

Тексти цих вироків характеризуються **стислістю**:

*іноді **не наведено** обґрунтування доведеності вини особи, крім пояснень обвинуваченого, навіть буває відсутня вказівка про застосування ч. 3 ст. 349 КПК.*

У випадку **визнання вини** обвинуваченим суди застосовували **повний спектр розмірів штрафу** та **строків позбавлення права займатись певною діяльністю** та обіймати певні посади.

Цю тенденцію **варто змінювати**, оскільки обвинувачені, які визнають вину, **не зазнають заохочувальних наслідків** у порівнянні з тими, які не визнавали вину, на судові розгляди справ яких держава витратила більші ресурси, проте яким було *призначено менші розміри штрафу або коротший строк* додаткового покарання.

Переважній більшості вивчених вироків **не вистачає належної та уніфікованої структури** тексту, у них відсутня рубрикація за тематичною спільністю, нумерація пунктами абзаців, різниться послідовність викладу описово-мотивувальної частини.

*У вироків навіть **не нумеруються** епізоди злочинної діяльності, кількість яких іноді сягає десятків.*

Усе це **значно ускладнює** аналіз вироків судами апеляційної і касаційної інстанцій та дослідниками, виявлення в них вад.

*Проте, є гарні приклади того, що деякі судді, насамперед **ВАКС**, все ж застосовують таку форму вироку, яка дає можливість не упустити жодної вимоги КПК*

У ДЕЯКИХ ВИПАДКАХ МАЄ МІСЦЕ НЕПРАВИЛЬНА ПРАВОВА КВАЛІФІКАЦІЯ:

у вироках за **ст. 364** КК України встановлено, що службова особа діяла з метою одержання неправомірної вигоди, одержала реальну можливість розпорядитися неправомірною вигодою – і нею скористалася: *привласнила, розтратила чуже майно чи заволоділа ним шляхом зловживання*

Тобто, є склад к.п. не за ст. 364 КК України, а за ч.ч. 2–5 ст. 191 КК України.

Суди, керуючись ч. 1 ст. 337 КПК, проводили судовий розгляд лише в межах висунутого обвинувачення відповідно до обвинувального акта.

Але питання, чому прокурори у таких випадках висували обвинувачення саме за ст. 364 КК, потребує спеціального дослідження

в окремих випадках має місце помилкова кваліфікація за **ст. 191** КК України за одним і тим же епізодом і як привласнення, і як розтрати

у багатьох вироках за **ст. 191** КК України суди **помилково посилались** на п. 1 примітки до ст. 364 КК України, в якому про ст. 191 КК України не згадується

і навпаки, у вироках за **ст. 364** КК України **не встановлювали** той факт, **що особа є публічною службовою особою**, ознаки якої описано у п. 1 примітки до ст. 364 КК України

ПРАКТИЧНОЮ ПРОБЛЕМОЮ Є КВАЛІФІКАЦІЯ К.П. У ВИПАДКАХ ВЧИНЕННЯ ПЕВНИХ НЕЗАКОННИХ ДІЙ ЩОДО ВІЙСЬКОВОГО МАЙНА:

за **ст. 410** КК України можуть бути кваліфіковані лише **викрадення і привласнення** такого майна, вчинені військовою службовою особою із зловживанням службовим становищем.

*Водночас **розтрату** слід кваліфікувати **окремо за ст. 191** КК України.*

Якщо особа **частину майна привласнює**, а іншу **частину розтрачує**, діяння слід кваліфікувати як **сукупність к.п. за статтями 410 і 191** КК України.

Тому **ст. 410** КК України **слід виключити** із КК України; крім іншого, це **дозволило б** у відповідних випадках **застосовувати розміри**, передбачені *пунктами 3 і 4 примітки до ст. 185* КК України.

ТАК, У ВИРОКАХ:

- за **ст. 364** КК України **не завжди зазначено**, що службова особа діяла **всупереч інтересам служби**;
- визначено **лише підзаконні акти**, всупереч яким діяла особа
- за **ст. 364-1** КК України **не вказано**, якими повноваженнями особа **зловживала**;
- не зазначено, що особа **усвідомлювала суспільно небезпечний характер** свого діяння
- за статтями **191, 354, 364, 364-1, 365-2** КК України не згадано про встановлення судом **причинового зв'язку** між діянням та наслідками
- за **ст. 191** КК України **не визначено власника** майна
- за **ст. 410** КК України не вказано, що к.п. **спричинило істотну шкоду** (наприклад, у розмірі 4 523 256 грн)

У більшості обвинувальних вироків за **ст. 364** КК України описано ситуації, в яких службова особа вчинює діяння з метою одержання неправомірної вигоди не для себе, а **для третьої особи**.

Третьою особою, як правило, є ТОВ, ФОП чи фізична особа.

У цих випадках **фактично йдеться про хабарництво** – службова особа одержує частину неправомірної вигоди в інтересах того, хто надає неправомірну вигоду, за дії з використанням наданої їй влади чи службового становища.

 ПРОТЕ, прокурори не кваліфікували діяння службових осіб за **ст. 368** КК України, а осіб, які надали неправомірну вигоду службовій особі – за **ст. 369** КК України.

Причини, чому здійснюється неправильна (неповна) кваліфікація, підлягають спеціальному аналізу

Реальне покарання у виді позбавлення волі або альтернативного покарання призначено у **більшості випадків** ухвалення обвинувальних вироків, при цьому за:

ст. **365-2** КК України - **20%**

ст. **191** КК України – **30,1%**

ст. **364** КК України - **50,8%**

ст. **364-1** КК України - **75%**

ст. **369** КК України – **79,5%**

ст. **366-3** КК України – **87,7%**

ст. **368** КК України – **88,8%**

ст. **368-3** КК України – **90,9%**

ст. **366-2** КК України – **92,9%**

ст. **369-2** КК України – **98,7%**

статтями **354, 368-4 і 410** КК України – **100%**

Відповідно, найбільше осіб було **звільнено від покарання** за статтями 365-2, 191 КК України.

ЯК ДОДАТКОВЕ ПОКАРАННЯ В ОБВИНУВАЛЬНИХ ВИРОКАХ ЗАСТОСОВУВАЛИСЬ:

за ст. 368 КК України – у **100%** вироків – **позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю**;
у **100%** вироків за ч.ч. 3 та 4 ст. 368 КК України, ухвалених в загальному порядку, і **конфіскація майна**

за ст. 191 КК України – у **91,7 %** вироків – **позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю**;
у **19 %** вироків – **конфіскація**

У вироків за статтями **210, 354, 368-4, 368-5, 369, 410** КК України – додаткових покарань **НЕ БУЛО**.

Хоча к.п., передбачені ч.ч. 3, 4 ст. 354 КК України, завжди вчиняються у зв'язку із зайняттям певною діяльністю, часто - багатоепізодні і поєднані зі службовим підробленням, у жодній справі не застосовано це додаткове покарання відповідно до ч. 2 ст. 55 КК України.

Суди переважно не враховували рекомендації ВС щодо призначення **додаткового покарання** у виді позбавлення права обіймати певні посади чи займатись певною діяльністю з таким формулюванням, яке позбавляло б засудженого можливості обіймати такі посади або займатися такою діяльністю, які за змістом (характером) і обсягом повноважень є аналогічними тим, з якими було пов'язане вчинення к.п.

Суди формулювали у вироках **цей вид покарання у найрізноманітніші способи** –

від надзвичайно широких (як от «посади в органах державної влади») до надзвичайно вузьких («виконувати організаційно-розпорядчі функції у виді ініціювання питання преміювання підлеглих військовослужбовців»).

Позбавлення **військового звання** не застосовувалось.

У кількох випадках у вироках суду передбачено **грошовий внесок засудженого на користь ЗСУ**.

*Згідно з КК України він **НЕ** є ані **основним**, ані **додатковим** покаранням.*

З'явилися випадки **подвійного пом'якшення покарання**, що виглядає як особливо поблагливе ставлення прокуратури до певних службових осіб керівного складу військових формувань:

*згідно з угодою суд **спочатку** із застосуванням ч. 1 ст. 69-2 КК України **призначав основне** покарання у виді позбавлення волі на строк 2 роки, а **потім** на підставі ч. 1 ст. 58 КК замість позбавлення волі – **службове обмеження** для військовослужбовців.*

Виявлено **лише 1 вирок**, відповідно до якого застосовано заходи **кримінально-правового характеру до юридичної особи** – у зв'язку із корупційним к.п., передбаченим ст. 369 КК України.

ДУЖЕ МАЛО ВИПАДКІВ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ КОНФІСКАЦІЇ

Із 578 проаналізованих вироків вона застосовувалась лише у 57 випадках, зокрема:

У **5** випадках – за ст. **191** КК України

У **7** випадках – за ст. **369-2** КК України

У **41** випадку – за ст. **369** КК України

По **1** випадку – за ст.ст. **354, 364, 368-3, 368-5** КК України

У жодному випадку – за ст.ст. **210, 364-1, 365-2, 368, 368-4, 410** КК України

У випадках **незаконного отримання права власності** на земельні ділянки, транспортні засоби, грошові кошти тощо **спецконфіскація не застосовувалась**, арешт суди скасовували, зокрема з підстави, що «умовами угоди спеціальну конфіскацію не передбачено».

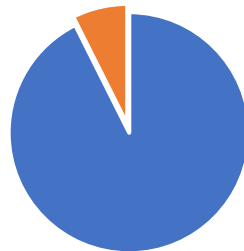
Рекомендується встановити у КПК, що умови угоди не можуть передбачати **незастосування спеціальної конфіскації** предмета к.п., засобів і знарядь, а також доходів від к.п.

Із проаналізованих 578 вироків

43
вироки

є виправдувальними

7,4%

18,8%

найбільше – за ст.ст. **191, 210, 364, 364-1, 365-2** КК України (службові зловживання), – **36 зі 192** проаналізованих вироків

2,3%

за ст.ст. **354, 368, 368-3, 368-4, 369, 369-2** КК України (хабарництво), – лише **7 із 299** проаналізованих вироків

Підставами для винесення виправдувальних вироків були:

- недоведеність, **що вчинено к.п.**, в якому обвинувачується особа (п. 1 ч. 1 ст. 373 КПК)
- недоведеність, **що к.п. вчинене обвинуваченим** (п. 2 ч. 1 ст. 373 КПК)
- недоведеність, **що в діянні є склад к.п.** (п. 3 ч. 1 ст. 373 КПК)
- встановлена судом **відсутність в діянні складу к.п.** (п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК)

Іноді суди не розмежовують **відсутність** в діянні **складу к.п. з недоведеністю**, що в діянні обвинуваченого є склад к.п.

Як правило, **відсутні обвинувальні вироки** у справах про **легалізацію (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом** (ст. 209 КК України), із к.п., передбаченими частинами 2-5 статті 191, статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368, 368-3, 368-4, 368-5, 369, 369-2, 410, 366-2 і 366-3 КК України, як предикатними злочинами.

Винятками є:

– **6 обвинувальних вироків** у справах про **легалізацію (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом** (ст. 209 КК України), із к.п., передбаченим **ч.ч. 2-5 ст. 191** КК України, як предикатним злочином

– **2 обвинувальних вироки** у справах про **легалізацію (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом** (ст. 209 КК України), із к.п., передбаченим **ст. 410** КК України, як предикатним злочином

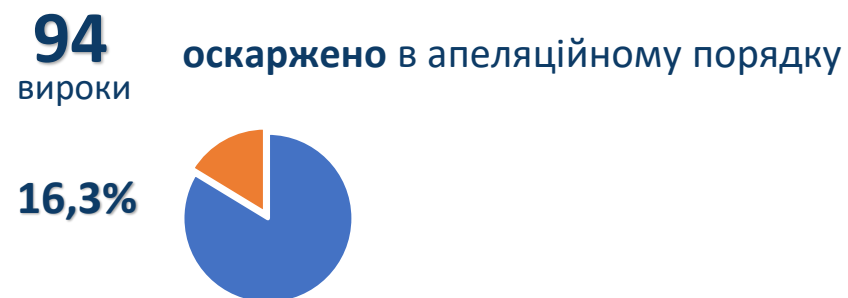
ПРОАНАЛІЗОВАНО 288 УХВАЛ ПРО ЗАКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ

Підстави:

- **186** випадків – закінчення **строку давності** (ст. 49 КК України)
- **51** випадок – **відмова** потерпілого **від обвинувачення** (ст.ст. 364-1 і 365-2 КК України)
- **14** випадків – **невстановлення особи**, яка вчинила к.п., і закінчення **строків давності** кримінальної відповідальності (п. 3-1 ч. 1 ст. 284 КПК)
- **14** випадків – закінчення **строку досуд. розслідування** (п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК)
- **11** випадків – **смерть** обвинуваченого (п. 5 ч. 1 ст. 284 КПК)
- **4** випадки – **спеціальна підстава** – ч. 5 ст. 354 КК України (застосовувалась тільки у справах за ст. 354 КК України і жодного разу – за ст.ст. 368-3, 368-4, 369 і 369-2 КК України)
- **4** випадки – **зміна обстановки** (ст. 48 КК України)
- **4** випадки – **втрата чинності законом**, що передбачав відповідальність

Іноді йдеться про події, що мали місце **понад 10 і 20 років** тому.

Із проаналізованих 578 вироків

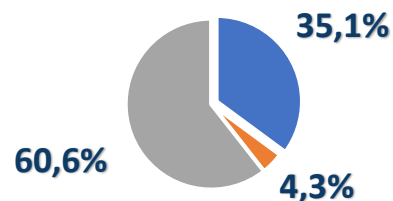

3 них:

33 вироків – скасовано (**35,1%**)

4 вироків – змінено (**4,3%**)

57 вироків – залишено в силі (**60,6%**)

На відповідні правові позиції ВС **посилаються** у своїх рішеннях далеко **не всі суди**.

У позитивному плані **можна відмітити ВАКС**, який робить це практично в усіх випадках.

5
справ розглянуто в порядку **спеціального судового провадження за відсутності обвинуваченого (in absentia)**

- **3** справи за ст. **191** КК України

- **2** справи за ст. **368** КК України

Видано в рамках проєкту Програми підтримки ОБСЕ для України «Підтримка розробки ефективних інструментів для запобігання корупції та посилення антикорупційного комплаєнсу в Україні».

У цій публікації висловлено виключно погляди авторів. Вони не обов'язково відображають офіційну позицію ОБСЕ.

Дозволено використовувати текст цього документу за умови належного посилання на джерело. Продаж цього документа заборонений. © Всі права захищені.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!